

Севрук В.Г., провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук;
Павленко С.О., провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

КАРДИНАЛЬНІ ЗМІНИ ПОТРЕБУЮТЬ ЧАСУ: ЕТНІЧНА ЗЛОЧИННІСТЬ

Україна на нинішньому етапі свого розвитку знаходиться на шляху значних перетворень: змінюється структура економічних відносин, формуються нові суб'єкти власності і політичної діяльності, трансформуються базові цінності, влаштування життя, змінюється устрій життя, традиції. Цей динамізм обумовлює загострення в інших сферах життя українського суспільства проблем зростання етнічної злочинності. Історія показала, що етнічні відносини складають групу найскладніших проблем, які впливають на стан злочинності в країнах [1, с. 235].

Етнічні злочинні групи, що діють на одній території, мають тенденцію до об'єднання, що створює умови для утворення етнічних злочинних організацій. Вивчення особливостей структурної побудови і кримінальної спеціалізації злочинних груп, організованих за етнічною ознакою свідчить що їх побудова залежить від етнічної приналежності [2, с. 168]. На особливу увагу заслуговує такі етнічні злочинні групи.

Чеченці. Ці вихідці з Кавказу змогли свого часу асимілюватися в Україні і створити своє кримінальне братство. Місце дислокації чеченських ОЗУ - Одеса. Спеціалізація - здебільшого насильницькі злочини - убивства, розбійні напади, вимагання. Чеченці часто захоплюють заручників, а потім вимагають за них викуп. Одне із найвідоміших одеських ОЗУ 90-х років - «Чеченська община». Її лідер Абу Арчаков звинувачувався в багатьох гучних злочинах, зокрема у вбивстві директора фірми «Антарктика» Валерія Кравченка. Зараз в

Одесі чеченці, за деякими даними, контролюють частину нафтового бізнесу і вирішують досить серйозні питання. Наприкінці минулого року з Одеси збиралися депортувати до Росії чеченського бойовика - досить впливову людину в себе на батьківщині, що приїжджав до України, аби вирішити питання про фінансування місцевого бізнесу.

Грузини. Грузинські ОЗУ сконцентровані в основному в Миколаєві, Дніпропетровську і, звісно ж, Києві. Грузинські злочинці в законі, як правило, керують угрупованнями квартирних злочинців і барсеточників - ця спеціалізація давно стала основною для представників цієї національності.

У зв'язку з тим, що в Грузії злочинцям оголосили війну, частина з них попрямувала в Росію та Україну. Нещодавно Київ пережив справжню атаку грузинського десанту. Поліцейські затримували авторитетів одного за одним - наприклад, кілька місяців тому співробітники столичного УБОЗу «спіймали» злочинця в законі Шалму, який, за певною інформацією, є родичем одного із впливових авторитетів кутаїського клану, що облаштувався в Москві. Шалма патрунував барсеточників і домушників, тримав злочинський обшак. І хоча закріпитися в Києві йому так і не дали, проте його угрупованню вдалося здійснити кілька квартирних та автомобільних крадіжок. Безславна закінчилася кар'єра й іншого вихідця із Грузії - Квежинадзе, угруповання якого контролював злочин у законі на прізвисько Мамука. Це ОЗУ, так само, як і Шалми, займалося в Києві крадіжками з автомобілів і квартир. На початку цього року Квежинадзе і його спільників затримали співробітники УБОЗу.

Вірмени. Вірменська діаспора - одна із найсильніших і найбільш активних в Україні, тому не дивно, що й у вірменській організованій злочинності дуже виразне і помітне обличчя. Потужний вплив представники цієї національності мають у Миколаївській, Кіровоградській, Херсонській, Запорізькій областях і в Харкові. Нещодавно вірмени намагалися проникнути і на територію Криму, але їм не вдалося захопити владу на півострові - Крим традиційно контролюють слов'яни й татари. Помічені представники вірменського криміналітету й у Дніпропетровську, і навіть в Івано-Франківську, де займалися виготовленням підробленого коньяку.

Узагалі, чіткої спеціалізації у вірменів немає - за словами правоохоронців, вони «всеїдні»: займаються чим завгодно - й насильницькими, й економічними злочинами, і контрабандою. У Миколаївській області, наприклад, представники вірмено-азербайджанського ОЗУ намагалися заволодіти ринком чорного металу.

Нещодавно чіткий вірменський слід виявлено у двох голосних убивствах, які вдалося розкрити поліції. Йдеться про розстріл лідера донецького ОЗУ Самвела Адамяна у цьому році та торішнє убивство відомого злодія в законі Юрія Сакварелідзе (Юра Грузин). У справі Адамяна, до речі, уже винесений вирок. Обох застрелив один кілер, відомий як Вовк. Обидві жертви вступили в конфлікт із вірменською діаспорою. Сакварелідзе нібито вирішив допомогти людям, які планували зайнятись у Запоріжжі серйозним бізнесом. Адамян став жертвою переділу власності, що перебуває під контролем вірменів, у Донецькій області.

Уміють вірмени налагоджувати зв'язки у владних ешелонах. Яскраве підтвердження цього - Артур М., один із лідерів харківської вірменської діаспори, дуже впливова людина (у кримінальних колах більше відомий як Святий і Тато). Він офіційно обіймає посаду президента місцевої асоціації кік-боксингу, але, за деякими даними, кік-боксери - бойовики, що здійснюють збройні захоплення, а асоціація - лише прикриття для ОЗУ. Крім того, є інформація, що саме М. контролює вірменську торгівлю на ринку Барабашова. Разом з тим він нібито підтримує дружні стосунки із одним із керівників Харківської міськради.

Китайці, в'єтнамці. Китайські угруповання облюбували Одесу, в'єтнамські - Харків. Вихідці з Південно-Східної Азії займаються як правило дрібним бізнесом: дрібногуртовою торгівлею, немасштабним виробництвом. Щодо китайського, в'єтнамського, тайландського, камбоджійського ОЗУ, то вони зазвичай вчиняють злочини у своєму етнічному середовищі (це стосується більшості етнічних угруповань, але азіати живуть особливо відокремлено).

Китайські і в'єтнамські угруповання займаються захопленням заручників, пограбуваннями, збройними нападами,

але тільки серед своїх співвітчизників. Часто беруть заручника-земляка, а потім вимагають викуп у його родичів на батьківщині.

Крім того, китайці, потрапивши в Україну, намагаються налагодити й контролювати канали нелегальної міграції. Це досить прибутковий бізнес - в середньому доставка громадянина з Південно-Східної Азії через територію України хоча б у Словаччину або Угорщину коштує близько \$8 тис. Провідникові за одного нелегального мігранта організатори такої контрабанди виплачують майже \$5 тис., а прибуток організаторів за транспортування однієї людини становить від \$10 тис. до \$15 тис. Тому дуже часто мігранти стають товаром для своїх співвітчизників. В Україні організовані угруповання їх затримують, «перевантажують», перепродують один одному цілими партіями, гуртом та вроздріб.

Кримські татари. Усі, певна річ, пам'ятають знамените татарське угруповання Імдат, назва якого нарівні з тими ж Башмаками гриміла колись на весь півострів. Це велике ОЗУ з'явилося після того, як татари почали повертатися до Криму. Вони відкривали комерційні структури, які відразу ж брали під свій контроль слов'янські угруповання - ті ж Башмаки й Сейлем. Татари вирішили оборонятися, таким чином виникли групи бойовиків, які почали захищати татарський бізнес. Із них і сформувався Імдат. Але зараз від нього, як і від усіх інших потужних ОЗУ 90-х, лишилися самі осколки.

Але з певного часу татари (на відміну від багатьох інших представників етнічних діаспор) зрозуміли, що займатися насильницькою злочинністю сьогодні не так вигідно, як раніше. Вони вибрали новий перспективний напрям - самозахоплення землі. Татарські угруповання займаються одержанням земельних ділянок та їх подальшим перепродажем. Самозахоплення завжди пов'язані з насильством, тож у цьому випадку можуть знадобитися навички колишніх імдатівців. Після незаконного захвату ділянки до справи беруться юристи, які обслуговують інтереси татарської діаспори, за їхньої допомоги захоплення узаконюється, і земля йде на продаж.

Для прикладу: на Південному березі Криму живе 330 тисяч осіб, серед них лише 5% - татари. Ці 330 000 отримали 25 000 земельних ділянок, із них 6,5 тисячі - татари. Таким чином, на 100 кримських татар припадає 42 ділянки,

водночас на 100 представників інших національностей - лише 6 ділянок. Більшість із цих 6,5 тисячі ділянок не обробляються й не забудовуються, їх готують до перепродажу. Нещодавно в Судаку сталося зіткнення представників кримськотатарської діаспори з поліцією - 50 молодчиків зібралися біля будинку міськради Судака й заявили майнові претензії на територію пляжу та міської набережної у районі морського причалу.

Молдавани. Молдавські, румунські та придністровські ОЗУ дислокуються в прикордонних районах і в Одесі. Займаються вони, як і більшість жителів прикордонних регіонів, контрабандою. Але в молдаван, на відміну, скажімо, від угорців, спектр контрабандних товарів набагато ширший: це можуть бути й безневинні товари ширвжитку, і набагато серйозніші - наркотики та зброя. Нинішнього року поліція передала до суду кримінальну справу відносно ОЗУ Карася. Лідер угруповання Юрій Сидоревич (Карась) - громадянин Молдови, саме він організував контрабандний канал ввезення в Україну вогнепальної зброї, боєприпасів і вибухівки. Небезпечний вантаж затримали в Одеській області, неподалік від села Гребінки. Нещодавно молдаван спіймали й на спробі провезти через українсько-молдавський кордон велику партію ртуті.

Іранці, іракці. Займаються організацією й експлуатацією каналів нелегальної міграції своїх же співвітчизників на Захід. Щоправда, за словами співробітників правоохоронних органів України, стійких ОЗУ іранці й іракці в Україні ще не створюють і насильницьких злочинів поки що не скоюють. Зустрічаються лише окремі злочини з боку іракців та ліванців.

Нігерійці. Африканці, як і цигани, займаються розповсюдженням наркотиків. Але їхня спеціалізація - важкі наркотики (насамперед героїн). Нігерійців до того ж неодноразово обвинувачували й у шахрайстві. «Осідають» вони зазвичай у великих містах - Києві, Дніпропетровську. Африканська діаспора в Україні поки що формується, і сталих організованих угруповань ще немає.

Цигани. Про те, чим займаються цигани, знають, здається, всі - вони розповсюджують наркотики (передовсім місцевого походження - опій і його похідні) та промишляють дрібним шахрайством. Серйозних угруповань у циганів немає, але є зони, де вони особливо сильні. Найвпливовіші циганські

громади в областях, які межують із Румунією та Молдовою, - Одеській і Чернівецькій. Їм також вдалося організувати активну наркоторгівлю у Запоріжжі та Києві. Скажімо, усі знають, що в Запоріжжі на ринку Анголенка рома «по-чорному» торгують наркотиками, те саме у Київській області, наприклад, у Броварах цигани повністю «тримають» ринок збуту опійних наркотиків.

Підсумком усього сказаного є висновок про те, що етнічні злочинні групи та злочинні організації являють відчутну проблему для правоохоронних органів України, так як вони згуртовані, їхній склад стабільний, злочинна діяльність цілеспрямована, між учасниками розподілені ролі та функції, у зв'язку з чим необхідне подальше вивчення даних злочинних угруповань з метою розробки методичних рекомендацій, що підвищить ефективність протидії вчинених ними злочинів.

Список використаних джерел

1. Медведєв О. В. Етнічна злочинність у циганському середовищі / О. В. Медведєв // Право і суспільство. - 2014. - №4. - С. 235-241.

2. Ремський В. В. Кримінально-правова та кримінологічна характеристики «етнічних» злочинних груп і злочинних організацій / В. В. Ремський // Юридичний часопис Нац. акад. внутр. справ України. - 2015. - №1. - С. 167-179.

3. Кримінал у стилі етно. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [Мір://prokshgashga.o.ua/?p=2035](http://prokshgashga.o.ua/?p=2035).